

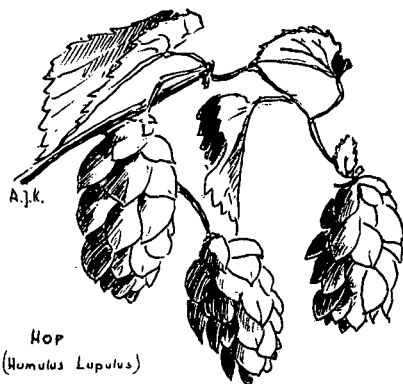
Een praatje over de wilde flora rondom Voorst

De afdeling Apeldoorn der K.N.N.V. gaat er elk jaar enige keren op uit om kennis te nemen van de flora der IJsselstreek. Wij doen dit dan in voorjaar, midzomer en herfst. Die excursies kunnen zich altijd verheugen in de grote belangstelling onzer leden. In het voorjaar moeten we niet al te laat zijn, in ieder geval voordat de boeren de wegbermen hebben gemaaid, want anders liggen de jonge kaardebollen en veel ander moois al te verdrogen.

De aandacht valt dan b.v. op de gele bloempjes van de Agrimonie die de laatste tijd wel wat minder in aantal wordt, of op een rijkbloeiende Aardaker, een roodpaarsachtige lathyrussoort, die mooi uitkomt tegen de nog groene haverstengels. Heel vroeger werden de wortelknolletjes van deze plant gegeten; ze smaken zoet en zijn zetmeelrijk. Jaren geleden wandelden we eens langs een school, waar voor het raam enige vazen stonden, vol met deze mooie bloemtrossen. We wezen de onderwijzeres er toen op dat het zóveel plukken van deze bloemen nu niet bepaald bevorderlijk was voor het gedijen van de plant, daar op die manier geen zaadvorming kon plaatsvinden. Zij nam onze raad in acht!

Een bijzondere vondst aldaar is nog het Grote spiegelklokje, dat zich zo weelderig door de roggestengels kan winden. Ook dit wordt helaas minder, doch meestal komen we in een der akkers toch nog wel een exemplaar tegen.

In de vele heggen eerst de bloeiende Meidoorn, later de heerlijk geurende Kamperfolie en de sierlijke groene hophellen, waarvan we er soms één in de mond nemen om de bittere biersmaak te kunnen proeven. Tussen de schubbetjes dezer

Tekening: A. J. Kabboort

vruchten zien we de kleine, zwarte bolletjes zitten, die de bitterstof bevatten. We kauwen op de hoppel en proeven bier. Even verder staan dan ook al enige Cichorei-planten in bloei. De bloemen zijn nog diepblauw gekleurd, en dus meteen maar een dia maken, want ze worden door het regenwater snel bijna wit. Het wortelsap van deze plant smaakt lekker naar koffie! De hoppel spugen we uit; na de bierfuif krijgen we nu een kop koffie. Een excursie naar de Voorster klei geeft u dus beide gratis.

Verder zien we in de heggen dikwijls de geelachtige bloemen van de Heggerank, die tweehuizig is. De mannelijke bloemen herkennen we dadelijk aan hun meeldraden en even verder staat ook een vrouwelijke plant; alle winden zich onordelijk door de heg. Let tevens op de keurige slingerachtig-gedraaide ranken, waarmee ze zich vasthouden. Later in de herfst zien we dan de bloedrode bessen massaal in de heg hangen. Enige decimeters onder de grond bevindt zich een vrij grote knol, waaruit de stengels te voorschijn komen. In die knol zit een stof, waarvan men in de homeopathie gebruik gemaakt voor de vervaardiging van Bryonia D 3, dat moet helpen tegen stijve knieën op de oude dag.

Sommige boeren bezaaien de boomgaard wel eens met de mooie blauwpaarse Luzerne. Dan zeg ik altijd: 'Nu even uitkijken!' Langs de bermen staat namelijk zo

Besanjelier

Foto: A. J. de Boer

hier en daar ook de geelbloeiende Sikkelsklaver. Luzerne en Sikkelsklaver bastaarden nogal gemakkelijk en we vinden dan ook in hun omgeving vaak deze bastaard met geelgroene bloemen, soms met wat paars er in. Hij staat in de flora tegenwoordig als Bastaardluzerne, vroeger als Gele luzerne.

Als heel grote bijzonderheid noem ik u nog even de zeldzame Besanjelier, die we in Voorst nog weten te vinden, al is het maar over enkele meters in een meidoornligusterheg. Het is een der z.g. stroomdalplanten, waarvan de verspreiding der zaden afhankelijk is van de milieu-omstandigheden in de stroomdalen der grote rivieren, zodat ze vroeger langs de Rijn vanuit Zwitserland en Duitsland naar ons land konden komen. Behalve langs de Gelderse IJssel komt de plant ook zeldzaam in de omgeving van Nijmegen voor. In elk geval is het ons paradepaardje op deze excursie. De Besanjelier bloeit mooi groen in juli en daarna is de bovenstandige bes al spoedig zichtbaar. In augustus is die fraai

zwart, ongeveer 1 cm in doorsnede. Sommige andere soorten uit de Anjerfamilie hebben zaaddozen en nu is er een rups, die zich voedt met de nog onrijpe zaden van deze anjersoorten. Ons lid v. d. Berg ontdekte in september j.l. zo'n rups op de Besanjelier, die zat te genieten van de inhoud van een bes hiervan. We zochten hierop eens in het vlinderboek van ter Haar en daarin werden rups en vlinder beschreven en afgebeeld. De naam is *Dianthoecia cucubali*. Hoe 'weet' zo'n rups nu, dat er óók een Anjerachtige is, die een bes tot vrucht heeft? Misschien zitten zijn soortgenoten wel te zelfder tijd te smullen van de nog onrijpe vruchten van het Zeepkruid, dat ook tot die familie behoort en op de Voorster klei voorkomt.

Natuurlijk heb ik maar een greep gedaan, want er is nog veel meer te vinden daar bij Voorst. Jammer genoeg kan ik de Marjolein niet meer terug vinden en zo gaat het helaas met meer planten aldaar, doch we gaan er toch altijd nog met veel genoegen heen.

Het Noordelijk gedeelte is ook de moeite van het bewandelen waard. Hierin bevindt zich het oude kasteel Nijenbeek uit 1400. Het is in de laatste oorlogsjaren zwaar beschoten en thans is het gevaarlijk om naar binnen te gaan. In de jaren 1920-1930 waren we dikwijls boven op het dak om de zon te zien opkomen en naar de vele geluiden van allerlei vogels te luisteren: roerdomp, eenden, snippen, koekoek enz. In 1969 was er óók iets bijzonders waar te nemen. Een eikehakhoutbos werd kaal ge-

kapt, ca. 1 ha. In juli ontdekten we daar honderden metershoge Toortsen. Ook stond er Slangekruid tussen. Het geheel was een typisch voorbeeld van een na een kaalslag optredende vegetatie, een door de sterk gewijzigde omstandigheden plotseling optredend pioniergezelschap, dat even spoedig weer verdwijnt als de oude toestand zich herstelt. Ook hier was dit het geval: het jaar daarna was het hakhout weer terdege uitgelopen en was er geen spoor meer van de Toortsen te zien.

Adres van de schrijver:

*Bes van de
Besanjelier*

Foto: D. L. Booy

Afdeling Epe/Heerde bepleit een 'schoolbiologisch centrum'

De afdeling Epe/Heerde der K.N.N.V. richtte zich begin juni l.l. met een uitvoerige nota tot B. & W. en de gemeenteraden van Epe en Heerde. In deze nota wordt gewezen op de grote schade, die in een recent verleden aan het natuurlijke milieu is toegebracht. Van belang is het dus, de volwassene van de toekomst, het kind van nu, beter toe te rusten met kennis van en verantwoordelijkheid voor dit milieu, hetgeen o.a. mogelijk is door verbetering van het biologie-onderwijs op de lagere scholen en het geven van een nieuwe dimensie hieraan door milieu-educatie. Over de hiervoor nodige specialistische kennis beschikken de leerkrachten bij het lager onderwijs in het algemeen niet. Derhalve wordt de stichting van een schoolbiologisch centrum voor de beide gemeenten en de aanstelling van een schoolbioloog met zeer goede veldbiologische kennis en didactische kwaliteiten bepleit. Het centrum kan tevens aan vele verwante doeleinden (informatiecentrum, leeszaal en natuurhistorische tentoonstellingen) dienstbaar worden gemaakt. De kosten van dit alles worden geraamd op f 70.000,— per jaar, d.w.z. slechts f 1,50 per inwoner per jaar, hetgeen de afdeling een uiterst gering bedrag acht.